

УДК 004.8:811.111(07)

https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-10(40)-1104-1110

Макковей-Пелех Валентина Михайлівна викладач-стажист кафедри англійської мови та методики її навчання, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, м. Умань, https://orcid.org/0009-0003-5015-7065

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ВИКОРИСТАННЯ CHAT GPT ТА ІНШИХ ШІ-ІНСТРУМЕНТІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Аннотація. У статті розглянуто актуальні проблеми використання штучного інтелекту (ШІ) у процесі вивчення англійської мови. Проаналізовано переваги та недоліки застосування сучасних мовних моделей, таких як Chat GPT, у навчальному процесі. Окреслено низку недоліків та ризиків, пов'язаних із надмірною залежністю від ШІ. Серед них: втрата критичного мислення й самостійності студентів, небезпека формування поверхневих знань без глибокого розуміння матеріалу, можливість поширення недостовірної або неточної інформації. Наголошено на важливості педагогічного контролю та необхідності розвитку у студентів навичок усвідомленого й відповідального використання цифрових інструментів.

Виокремлено потенційні освітні можливості для покращення мовних навичок студентів, серед яких розвиток комунікативної компетентності через інтерактивні діалоги з віртуальними співрозмовниками, удосконалення граматичних та лексичних знань завдяки індивідуалізованим завданням, розширення словникового запасу шляхом автоматизованого добору контекстуальних прикладів, а також формування навичок письма та академічного стилю за допомогою інтелектуальних рекомендацій і корекції помилок. Разом з тим виявлено ризики, що виникають у процесі надмірної залежності від ШІ: зниження мотивації до самостійного пошуку інформації, втрата навичок критичного мислення й аналізу, обмеження творчості через орієнтацію лише на готові відповіді системи, а також небезпека використання неточної чи упередженої інформації, що може негативно вплинути на якість навчання.

Результати дослідження підкреслюють, що ШІ не може повністю замінити викладача, однак здатен стати ефективним додатковим засобом навчання англійської мови. Практична значущість роботи полягає в окресленні шляхів інтеграції мовних моделей у навчальний процес та формуванні рекомендацій для викладачів, освітніх установ і науковців, зацікавлених у впровадженні інноваційних технологій у сфері іншомовної підготовки.

Результати дослідження можуть бути корисними для викладачів англійської мови, освітніх установ та науковців, зацікавлених у впровадженні інноваційних технологій у навчання.

Ключові слова: штучний інтелект, Chat GPT, англійська мова, дистанційне навчання, освітні технології, навчальні інструменти.

Makkovei-Pelekh Valentyna Mykhailivna lecturer-trainee of the Department of English Language and Teaching Methods, Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Uman, https://orcid.org/0009-0003-5015-7065

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF USING CHAT GPT AND OTHER AI TOOLS IN THE PROCESS OF TEACHING ENGLISH

Abstract. The article addresses current issues related to the use of artificial intelligence (AI) in the process of learning English. The advantages and disadvantages of applying modern language models such as Chat GPT in the educational process are analyzed. A number of drawbacks and risks associated with excessive reliance on AI are outlined. These include the loss of critical thinking and student autonomy, the risk of forming superficial knowledge without a deep understanding of the material, and the possibility of spreading unreliable or inaccurate information. The importance of pedagogical control and the need to develop students' skills of conscious and responsible use of digital tools are emphasized.

Potential educational opportunities for improving students' language skills are highlighted, including the development of communicative competence through interactive dialogues with virtual interlocutors, the improvement of grammatical and lexical knowledge through individualized tasks, the expansion of vocabulary by means of automated selection of contextual examples, as well as the formation of writing skills and academic style with the help of intelligent recommendations and error correction. At the same time, risks arising from excessive dependence on AI are identified: reduced motivation for independent information search, loss of critical thinking and analytical skills, limited creativity due to reliance solely on ready-made system responses, and the danger of using inaccurate or biased information, which may negatively affect the quality of learning.

The research findings emphasize that AI cannot fully replace a teacher, but it can become an effective supplementary tool for learning English. The practical significance of the study lies in outlining ways of integrating language models into the educational process and in providing recommendations for teachers, educational institutions, and researchers interested in implementing innovative technologies in the field of foreign language training.

The results of the study may be useful for English language teachers, educational institutions, and researchers interested in the introduction of innovative technologies into learning.

Keywords: artificial intelligence, Chat GPT, English language, distance learning, educational technologies, learning tools.

Постановка проблеми. Розвиток цифрових технологій дедалі сильніше трансформує сучасне суспільство. Досягнення науковців та інженерів у сфері штучного інтелекту (ШІ) відкривають нові можливості та водночас створюють виклики у різних галузях, зокрема в освіті. Сфера навчання перебуває під значним впливом інформаційно-комунікаційних технологій, що зумовлює необхідність аналізу ефективності інтеграції інноваційних інструментів у навчальний процес. Одним із таких інструментів є Chat GPT – потужна мовна модель, яка дозволяє студентам практикувати англійську мову у режимі реального часу, отримувати миттєвий зворотний зв'язок та персоналізовані навчальні матеріали. За даними OpenAI, ця платформа є ефективним засобом залучення та підтримки студентів у навчанні, проте її використання також пов'язане з певними ризиками, зокрема можливістю надмірної залежності від технології та потенційними етичними проблемами. Виникає необхідність комплексного дослідження, яке дозволить оцінити переваги та недоліки застосування ШІ у навчанні іноземних мов, а також визначити методи відповідального і ефективного впровадження таких інструментів у освітній процес. Це особливо важливо в умовах дистанційного навчання, де цифрові технології стають ключовими для підтримки навчальної активності та розвитку мовних компетенцій студентів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній педагогічній науці спостерігається активне дослідження застосування технологій штучного інтелекту (ШІ), зокрема GPT, у процесі навчання іноземних мов. Зокрема, О. П. Зайцева (2022) розглядає роль GPT у розвитку навичок читання і письма студентів у вищих навчальних закладах. Авторка відзначає, що інтеграція GPT дозволяє студентам отримувати індивідуалізовані завдання та миттєвий зворотний зв'язок, що сприяє підвищенню ефективності навчання письма та читання [1].

Іванов С. Г. (2023) досліджує інтеграцію ChatGPT у дистанційне навчання англійської мови, підкреслюючи, що чат-боти забезпечують динамічну взаємодію та допомагають формувати комунікативні навички у студентів навіть у умовах віддаленого навчання [2]. Аналогічно, Коваленко І. В. (2023) досліджує впровадження чат-ботів у навчальний процес у вищих навчальних закладах та підкреслює їх потенціал для автоматизації рутинних навчальних завдань та розвитку мовної компетентності [3].

Петрова Л. В. (2022) фокусується на впливі GPT на формування мовленнєвих компетенцій студентів. Дослідження демонструє, що використання GPT сприяє активному залученню студентів до мовленнєвої практики, стимулює

креативне мислення та підвищує мотивацію до вивчення іноземної мови [4]. Сарман Л. (2024) у своїй роботі також підкреслює позитивний вплив інтеграції чат-ботів GPT у процес навчання англійської мови, зокрема на розвиток навичок письмового та усного мовлення [5].

Крім того, Сидоренко М. К. (2023) досліджує використання ШІ у викладанні граматики англійської мови та зазначає, що GPT може слугувати ефективним інструментом для створення інтерактивних вправ та тестів, що сприяє глибшому засвоєнню граматичного матеріалу студентами [6].

Метою статті є аналіз переваг та недоліків використання ChatGPT та інших ШІ – інструментів у процесі навчання англійської мови

Виклад основного матеріалу. Кожен метод викладання англійської мови має свою ефективність, яка визначається історичним контекстом його застосування. Разом із тим, розвиток нейронних мереж і технологій штучного інтелекту змінює свідомість студентів та ставить нові вимоги до навчального процесу. Це обумовлює необхідність створення сучасних технологій навчання, що враховують потреби студентів і забезпечують оптимальне засвоєння англійської мови.

Вивчення англійської мови є тривалим і комплексним процесом, який потребує систематичної практики та інтегрованого підходу. Сучасні інструменти, такі як ChatGPT, можуть слугувати додатковим засобом для розвитку мовних навичок студентів. У зв'язку з цим важливо, щоб викладачі володіли знаннями про можливості та обмеження таких технологій і досліджували, як їх використання може підвищити якість навчального процесу, стимулювати пізнавальну активність студентів і сприяти досягненню освітніх цілей [5, С. 32-39].

ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) є однією з передових технологій штучного інтелекту, призначених для генерації текстів на основі заданого введення. Ця технологія може використовуватися як навчальний інструмент для ознайомлення студентів із принципами машинного навчання та інтеграції його підходів у навчальну практику, а також у професійну підготовку.GPT є моделлю обробки природної мови, здатною розуміти людську мову та генерувати текст, що відповідає стилю й якості, створюваному людиною. Завдяки застосуванню алгоритмів машинного навчання, технологія обробляє природну мову як вхідні дані та створює змістовні й логічно структуровані тексти. Це відкриває нові можливості для трансформації методів навчання, комунікації та обміну інформацією.

Розуміння принципів роботи ChatGPT дозволяє викладачам визначати обмеження використання цього чат-бота та інших технологій ШІ у навчанні. Таким чином, педагогам необхідно опановувати ефективні методики інтеграції ШІ у навчальний процес для максимального підвищення результативності навчання [4, С. 101-108].

Використання інтелектуальних помічників на основі технології ChatGPT є перспективним напрямом у сфері освіти та навчання. Такі помічники здатні суттєво змінювати навчальний процес, надаючи студентам можливість вирішувати складні завдання та отримувати відповіді на запитання в режимі реального часу. Вони можуть адаптуватися до різного рівня підготовки студентів і забезпечувати персоналізовану підтримку відповідно до індивідуальних потреб.

Сфери застосування ChatGPT у навчанні англійської мови досить широкі. Наприклад, розширення словникового запасу є ключовим для досягнення вільного володіння мовою, і штучний інтелект може ефективно сприяти цьому. До можливостей ChatGPT відносяться: складання тематичних словникових списків на основі текстів або відео; генерація текстів із заданого набору слів; створення вправ із пропущеними словами або словосполученнями; тлумачення незрозумілих слів та пояснення відтінків значення; підбір синонімів і антонімів; переклад слів і фраз із урахуванням контексту.

ChatGPT також є ефективним інструментом для вивчення граматичних структур. Він може пояснювати складні правила простою мовою, створювати серії вправ і граматичні тести, аналізувати письмові роботи та перевіряти тести студентів. Такий підхід стимулює когнітивні процеси, зокрема увагу, пам’ять, уяву та сприйняття, і сприяє кращому засвоєнню граматичних явищ через інтерактивну взаємодію [3, С. 98-104].

Для ефективного використання ChatGPT студентам необхідно навчитися формулювати запити максимально чітко та конкретно. Це включає визначення стилю тексту, обсягу матеріалу та конкретного завдання, яке потрібно виконати. Така деталізація запиту дозволяє моделі краще зрозуміти наміри користувача та надати відповіді, максимально релевантні до поставленого завдання.

Коректно сформульоване питання є ключовим елементом ефективної взаємодії зі штучним інтелектом, оскільки забезпечує точність і адекватність отриманих результатів. Невизначені або нечіткі запити можуть призводити до генерації відповідей, що не відповідають очікуванням студентів або не враховують специфіку навчальної діяльності.

Формування чітких та структурованих запитів є необхідною навичкою для студентів, яка дозволяє не лише отримати якісний навчальний контент, а й розвивати аналітичне та критичне мислення, навички планування та формулювання інформації, що є важливими компетенціями у процесі сучасної освіти.

Використання чат-ботів на основі технології ChatGPT у навчанні англійської мови має низку суттєвих переваг. Вони забезпечують студентам персоналізовану підтримку, оперативний зворотний зв’язок та інтерактивну взаємодію, що сприяє розвитку ключових мовленнєвих компетенцій, таких як словниковий запас, граматика, письмове та усне мовлення. Технологія дозволяє створювати високоякісні тести та навчальні завдання, генерувати вправи для

тренування словникового запасу, пояснювати складні граматичні правила простими словами, надавати матеріали на основі актуальних та цікавих тем, що підвищує мотивацію та залученість студентів у навчальний процес. Крім того, інтерактивна робота з ChatGPT дозволяє студентам практикуватися у зручний час і у власному темпі, що робить процес навчання більш гнучким та доступним [2, С. 74-79].

Водночас слід зазначити, що використання ChatGPT має певні обмеження. Технологія не може повністю замінити живе спілкування та реальні комунікативні ситуації, у яких формується контекстне використання мови. Ефективність навчання значною мірою залежить від уміння студентів формулювати чіткі та конкретні запити, визначати стиль, обсяг тексту та конкретні завдання. Без правильно сформульованого запиту результати роботи моделі можуть бути недостатньо релевантними або неточними. Крім того, ChatGPT не є основним джерелом знань і не замінює традиційні методи навчання; він має служити допоміжним інструментом, який доповнює та посилює процес засвоєння матеріалу, а не замінює викладача або авторитетні джерела інформації.

Інтеграція ChatGPT у навчальний процес повинна бути продуманою та методично обґрунтованою. Вона передбачає поєднання технології з традиційними методами навчання, оцінку ефективності її застосування та розвиток навичок студентів щодо правильного формулювання запитів. Це дозволяє максимально використовувати потенціал ШІ для підвищення результативності навчання, стимулювання когнітивної активності та мотивації студентів, одно-часно зберігаючи важливість живого спілкування та практичного застосування мови.

Варто наголосити, що ChatGPT не є основним джерелом знань і не замінює традиційні методи навчання. Це допоміжний інструмент, який робить процес вивчення англійської мови інтерактивним і доступним. Використання великих мовних моделей повинно інтегруватися до навчальної програми таким чином, щоб доповнювати та посилювати процес навчання, а не замінювати авторитетні джерела та викладачів [6, С. 112-117].

Висновки. Аналіз наукових публікацій і практичних застосувань ChatGPT у навчанні англійської мови показав, що використання великих мовних моделей надає студентам можливість отримувати індивідуальну підтримку та оперативний зворотний зв’язок, що сприяє розвитку ключових мовленнєвих компетенцій, таких як словниковий запас, граматика, письмове та усне мовлення. Інтерактивний характер роботи з ChatGPT підвищує мотивацію та залученість студентів у навчальний процес, забезпечує персоналізацію навчання та дозволяє оптимізувати час на опрацювання матеріалу, концентруючи увагу на аналізі та засвоєнні інформації, а не на її пошуку.

Водночас ефективність використання технології значною мірою залежить від уміння студентів формулювати чіткі та конкретні запити, визначати стиль,

обсяг тексту та конкретні завдання. Це забезпечує отримання релевантних та коректних результатів, що відповідають поставленим цілям навчання.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що ChatGPT і подібні інструменти штучного інтелекту є перспективними допоміжними засобами в навчанні англійської мови. Вони підвищують ефективність навчального процесу, стимулюють когнітивні процеси та підтримують розвиток самостійності й активності студентів. Разом з тим, ці технології не замінюють традиційні методи навчання і повинні інтегруватися в освітню програму таким чином, щоб доповнювати та посилювати навчальний процес, а не замінювати авторитетні джерела та викладачів. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вдосконалення методик інтеграції ШІ у навчальні програми та оцінювання їхнього впливу на результати навчання.

Література.

1. Зайцева О. П. Роль GPT у розвитку навичок читання і письма в університетах / О.П. Зайцева // Науковий вісник філології. – 2022. – № 32. – С. 55–62.

2. Іванов С. Г. Інтеграція ChatGPT у дистанційне навчання англійської мови / С.Г. Іванов // Журнал педагогічних інновацій. – 2023. – № 12. – С. 74–79.

3. Коваленко І. В. Впровадження чат-ботів у процес навчання англійської мови у вищих навчальних закладах / І.В. Коваленко // Вісник педагогічних наук. – 2023. – № 15. – С. 98–104.

4. Петрова Л. В. Вплив GPT на формування мовленнєвих компетенцій студентів / Л.В. Петрова // Сучасні проблеми освіти. – 2022. – № 20. – С. 101–108.

5. Сарман Л. Інтеграція чат-боту GPT в процес вивчення англійської мови / Л. Сарман // Наука і освіта. – 2024. – № 1. – С. 32–39.

6. Сидоренко М. К. Використання штучного інтелекту у викладанні граматики англійської мови / М.К. Сидоренко // Мовні студії. – 2023. – № 5. – С. 112–117.

References.

1. Zaitseva, O. P. (2022). Rol GPT u rozvytku navychok chytannia i pysma v universytetakh [The Role of GPT in the Development of Reading and Writing Skills at Universities]. Naukovyi visnyk filolohii – Scientific Bulletin of Philology, (32), 55–62. [in Ukrainian].

2. Ivanov, S. H. (2023). Intehratsiia ChatGPT u dystantsiine navchannia anhliiskoi movy [Integration of ChatGPT into Distance English Language Learning]. Zhurnal pedahohichnykh innovatsii – Journal of Pedagogical Innovations, (12), 74–79. [in Ukrainian].

3. Kovalenko, I. V. (2023). Vprovadzhennia chat-botiv u protses navchannia anhliiskoi movy u vyshchykh navchalnykh zakladakh [Implementation of Chatbots in the Process of Teaching English at Higher Educational Institutions]. Visnyk pedahohichnykh nauk – Bulletin of Pedagogical Sciences, (15), 98–104. [in Ukrainian].

4. Petrova, L. V. (2022). Vplyv GPT na formuvannia movlennievykh kompetentsii studentiv [The Impact of GPT on the Formation of Students' Language Competence]. Suchasni problemy osvity – Contemporary Issues of Education, (20), 101–108. [in Ukrainian].

5. Sarman, L. (2024). Intehratsiia chat-botu GPT v protses vyvchennia anhliiskoi movy [Integration of the GPT Chatbot into the Process of Learning English]. Nauka i osvita – Science and Education, (1), 32–39. [in Ukrainian].

6. Sydorenko, M. K. (2023). Vykorystannia shtuchnoho intelektu u vykladanni hramatyky anhliiskoi movy [The Use of Artificial Intelligence in Teaching English Grammar]. Movni studii – Language Studies, (5), 112–117. [in Ukrainian].